

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ใน พ.ร.บ. อุดมศึกษา 2562

ตามที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 ซึ่งลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม 2562 มีผลทำให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาพ้นจากอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาด้วย

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาแยกจากการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการประกันคุณภาพการศึกษายังคงเพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งให้ยกเลิกความในมาตรา 47 แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)หรือสมศ.มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเฉพาะการประเมินคุณภาพภายนอกการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กำหนดให้สมศ. มีหน้าที่ประเมินผลการจัดการศึกษา ที่มีใช้การจัดการอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือกระทรวงอื่น อย่างไรก็ตาม

สถานศึกษาทุกแห่งยังต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

โดยมาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา ที่มีใช้การจัดการอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือกระทรวงอื่น เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน”

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ.2562 โดยมาตรา 32 วรรค 3 และมาตรา 62 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ประกาศกำหนด

มาตรา 32 วรรค 3 “ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา”

มาตรา 62 “ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาประกาศกำหนด”

สถาบันอุดมศึกษาต้องรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแจ้งสำนักงานปลัดกระทรวงทราบเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63 ว่า “เมื่อสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรา 62 เสร็จสิ้นแล้วให้รายงานผลการประเมินต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา และให้สภาสถาบันอุดมศึกษานำผลการประเมินดังกล่าวไปพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแจ้งให้สำนักงานปลัดกระทรวงทราบเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าไม่อาจดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งได้ เพราะการขาดแคลนงบประมาณหรือกำลังคน ให้สถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษารายงานเหตุดังกล่าวต่อคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป”

การประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา

ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 และ พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ.2562 การประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้เป็นหน้าที่โดยตรงของสมศ. เช่นที่ผ่านมาแต่ให้ประเมินโดยหน่วยงานที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษากำหนด โดยอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หรือหน่วยงานในต่างประเทศก็ได้ นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจเสนอให้คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาให้ความเห็นชอบให้หน่วยงานอื่นทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกก็ได้ โดยให้ถือว่าการประเมินคุณภาพภายนอกตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษาเป็นการประเมินตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาต้องแจ้งผลการประเมินต่อสถาบันอุดมศึกษาและ

สำนักงานปลัดกระทรวงเพื่อทราบ ในกรณีที่หน่วยงานต่างประเทศเป็นผู้ประเมินให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่แจ้งผลการประเมินต่อสำนักงานปลัดกระทรวง ตามที่กำหนดในมาตรา 64 และ 65

มาตรา 64 “การประเมินคุณภาพภายนอกอาจประเมินโดยหน่วยงานต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง หรืออาจประเมินโดยหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หรือหน่วยงานในต่างประเทศที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาประกาศกำหนดก็ได้

สถาบันอุดมศึกษาอาจเสนอให้คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้ความเห็นชอบให้หน่วยงานอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกก็ได้”

มาตรา 65 “เมื่อหน่วยงานตามมาตรา 64 ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเสร็จสิ้นแล้วให้แจ้งผลการประเมินต่อสถาบันอุดมศึกษา และสำนักงานปลัดกระทรวงเพื่อทราบ ในกรณีที่หน่วยงานต่างประเทศเป็นผู้ประเมิน ให้สถาบันอุดมศึกษาแจ้งผลการประเมินต่อสำนักงานปลัดกระทรวงเพื่อทราบ

ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าผลการประเมินที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง คลาดเคลื่อนหรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง สถาบันอุดมศึกษาอาจทักท้วงไปยังหน่วยงานผู้ประเมินได้ และให้แจ้งสำนักงานปลัดกระทรวงทราบด้วย

ให้ถือว่าการประเมินคุณภาพภายนอกตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการประเมินตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ”

หากผลการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่าสถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษานั้นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 66

มาตรา 66 “ถ้าผลการประเมินตามมาตรา 65 ปรากฏว่าสถาบันอุดมศึกษาใดมีการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาแจ้งให้สถาบันอุดมศึกษานั้นดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาภายในเวลาที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษากำหนด และให้นำความในมาตรา 56 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม” ซึ่งมาตรา 56 วรรคสอง กำหนดไว้ว่า “...หากสถาบันอุดมศึกษาไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเสนอเรื่องต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการให้สถาบันอุดมศึกษาหยุดการดำเนินการหรือดำเนินการอื่นใดอันจำเป็นต่อไป ในกรณีที่สมควรจะสั่งไม่รับรองมาตรฐานการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาก็ได้ แต่การไม่รับรองมาตรฐานดังกล่าวไม่กระทบผู้สำเร็จการศึกษาไปก่อนแล้ว...”